

Az adatvédelmi biztos

állásfoglalása

a parkolási szolgáltatást nyújtó társaságok és a gépjármű-nyilvántartás közötti adattovábbításról

Az elmúlt években számtalan beadvány alapján foglalkoztam a parkolási szolgáltatást nyújtó társaságoknak a díj- és pótdíjtartozások behajtásához szükséges adatigényléseivel. Legutóbb arról értesültem, hogy a közeljövőben a parkolási társaságok mintegy százezer autósnek küldenek ki pótdíj befizetésére felszólítást olyan tartozások kiegyenlítésére is, amelyek akár több évvel ezelőtt keletkeztek. A felszólítások postázásához szükséges személyes adatok megszerzésére a közúti közlekedési nyilvántartásról szóló 1999. évi LXXXIV. törvény (a továbbiakban: Kknyt.) 2003. április 19-én hatályba lépett módosítása teremt jogalapot. A beadványozók vitatják az adattovábbítások egy részének jogszerűségét, azokat, amelyek az adattovábbítást lehetővé tevő módosítás hatálybalépése előtt keletkezett díj- és pótdíjigények érvényesítését szolgálják.

I.

2000. január 1-jét megelőzően Magyarországon nem rendelkezett törvény közúti közlekedési nyilvántartásról, így olyan törvény sem létezett, amely lehetővé tette volna e nyilvántartásból jogos követelések kiegyenlítésre személyes adatok továbbítását. A személyes adatok kezelésére vonatkozó megfelelő szektorális törvényi szintű szabályokat az Országgyűlés a közúti közlekedési nyilvántartásról szóló 1999. évi LXXXIV. törvényben alkotta meg, amelynek rendelkezései 2000. január 1-jén léptek hatályba. A törvény rendelkezései alapján az a különleges helyzet állt elő, hogy a parkolási társaságok – bár formailag lehetőségük lett volna rá – gyakorlatilag nem igényelhették a díjfizetés nélkül parkoló járművek üzembentartóinak adatait.

Ennek eredményeképpen a parkolási társaságok adatvédelmi szempontból kifogásolható módon kísérelték meg az adatok beszerzését. Az adatvédelmi biztoshoz érkezett beadványok kétféle behajtási módszerre hívták fel a figyelmet.

A parkolási társaságok egy része a települési jegyző adatkérési jogosultságát felhasználva kísérelte meg a nem fizető autósok adatait megszerezni. Ebben az esetben az adatkérés jogalapjául a Kknyt. 19. § (1) bekezdésének eb) pontját jelölték meg, amely szerint a települési önkormányzat jegyzője közútkezelői feladatai ellátásához a nyilvántartásból adatot

igényelhet. A jegyző azonban a parkolási díjat, díjkülönbözetet és pótdíjat meg nem fizetőkkal szembeni peres eljárások kezdeményezése céljából kért adatokat a gépjármű-nyilvántartásból, ez pedig nem tartozik az ő közútkezelői feladatai közé. A közutak forgalmi rendjének kialakítása, ennek keretében a parkolási rend meghatározása a helyi önkormányzat képviselő-testületének hatáskörébe tartozik. Az önkormányzat törvényben meghatározott hatáskörét nem ruházhatja át a jegyzőre, sőt, a parkolással összefüggésben jogszabály nem állapít meg feladatot a jegyző számára. A Kknyt. 19. § (1) bekezdés eb) pontja alapján ennek megfelelően a jegyző nem kérhet ilyen célra adatokat. Az önkormányzat (a képviselőtestület) vagy az önkormányzat megbízása alapján a parkolási cég – jogának érvényesítése érdekében – a Kknyt. 21. §-a alapján igényelheti a jármű tulajdonosának (üzembentartójának) adatait, a kérelemben azonban meg kell jelölnie mindhárom járműazonosító adatot, a forgalmi rendszámot, az alváz- és motorszámot is. Ezekkel viszont sem az önkormányzat, sem megbízottja nem rendelkezik, ezért az adatkérés feltételeit nem tudják teljesíteni. Ez vezetett a jegyző adatkérési jogosultságának jogellenes felhasználásához.

A panaszok egy másik részében a behajtás másik módszeréről, az úgynevezett többlépcsős adatkérésről tájékoztattak bennünket. Ez a megoldás három céget feltételezett, az első az, amelyik az önkormányzat megbízása alapján üzemeltette a parkolás-gazdálkodási rendszert, ennél fogva ő szedhette be az ezzel kapcsolatos díjakat és pótdíjakat. Ez a cég megküldte a parkolási díjat nem fizető autók forgalmi rendszámát a második cégnek, amelynek feladata az volt, hogy a közúti közlekedési nyilvántartásból a forgalmi rendszám alapján a másik két járműazonosító adatot megszerezze, majd továbbítsa azokat a harmadik cégnek, amely a három járműazonosító adat birtokában már az üzembentartó adatait is igényelte ugyanabból a nyilvántartásból, amelyből az előző lépcső kihagyása esetén nem kaphatott volna személyes adatokat. A három társaság tehát úgy tett eleget az adatkérés teljesítése feltételeinek, hogy először a feltételeket megkövetelő, azok meglétének ellenőrzésére hivatott szerv hozta őket olyan helyzetbe, hogy az adatkérés teljesíthető legyen.

A többlépcsős adatkérés jogszerűtlen voltát a Legfelsőbb Bíróság mondta ki. Az indokolás szerint ha „a célzott személyes adat továbbítását törvény olyan feltételtől teszi függővé, amelynek teljesítésére a kérelmezőnek csak az adatkezelő előzetes adatszolgáltatása által van lehetősége, a feltételként meghatározott adatokat is csak törvényi felhatalmazás alapján lehet a kérelmezőnek kiszolgáltatni.” [Pfv.IV.22.317/2002/7. szám]

Az adatvédelmi biztos a parkolással kapcsolatos adatkezelések ügyében mindvégig hangsúlyozta, hogy a parkolási díjak és pótdíjak behajtása iránti igény jogos, azok behajtását azonban adatvédelmi szempontból kifogásolható módon kísérlik meg az önkormányzatok, illetve parkolási cégek. Az adatvédelmi biztos egyik esetben sem vitatta, hogy jogos igényeinek érvényesítése céljából mind az önkormányzatnak, mind a parkolási társaságnak *jogosultnak kellene lennie* akár egyetlen járműazonosító adat, például a forgalmi rendszám alapján a gépjármű-tulajdonos nevének és címének megszerzésére a közúti közlekedési nyilvántartásból. Az akkori jogi szabályozás azonban ezt a lehetőséget nem biztosította.

A helyzet rendezetlen voltát volt hivatott felszámolni a Kknyt.-t módosító 2003. évi XIX. törvény, amely alapján a parkolási társaságok már saját jogon igényelhetnek adatokat a nyilvántartásból.

II.

A Kknyt. 2003. április 19. óta hatályos szövege szerint

19. § (1) A nyilvántartásból igényelheti(k):

n) a parkolási szolgáltatást nyújtó társaságok a parkolási díj meg nem fizetése esetén a díj és a pótdíj behajtása érdekében a 9. § (1) bekezdés a), b), e), f) pontjaiban megjelölt adatokat.

A hivatkozott pontok a természetes személy járműtulajdonos adatai közül a személyazonosító adataira, a lakcímre, és egyéni vállalkozó esetében a székhelyre, illetve telephelyre vonatkoznak. A törvény az adattovábbítási kérelemmel szemben tartalmi követelményeket is megállapít, amikor úgy rendelkezik, hogy a kérelemnek tartalmaznia kell az adatfelhasználás céljának és jogalapjának igazolását, valamint az adatigénylés tárgyának azonosításához elégséges adatokat. [Kknyt. 22. § (1) bekezdés] A kérelem teljesítését meg kell tagadni, ha a kérelmező az adat felhasználásának célját, illetőleg jogalapját nem vagy nem megfelelően igazolta. [Kknyt. 22. § (2) bekezdés] A parkolási cégek számára a törvény azonban ezzel kapcsolatban egy könnyítést is megenged, a 19. §-ban megjelölt szervek – köztük a parkolási társaságok is – a célt és a jogalapot az adat megismerésére jogosító jogszabályi rendelkezés megjelölésével igazolják. [Kknyt. 20. §]

A 2003. április 19. óta hatályos törvény alapján tehát a rendszám alapján a díjat nem fizető autósok adatait a társaságok jogszerűen szerezhetik meg a gépjármű-nyilvántartásból.

III.

A beadványozók egy részének álláspontja szerint az ismertetett törvényi rendelkezések nem, vagy nem minden esetben szolgáltatnak megfelelő jogalapot a 2003. április 19-e előtt

keletkezett díj- és pótdíjtartozások behajtásához szükséges adatok megszerzésére. Szerintük a módosult törvényi rendelkezés alkotmányos alapjogot korlátoz, így kérdéses, hogy visszamenőleges hatállyal alkalmazható-e. A parkolási szolgáltatást nyújtó társaságok szerint a módosult törvény alapján akár visszamenőlegesen is kiadhatók az autósok adatai.

A beadványok által feltett konkrét kérdés az, hogy a gépjármű-nyilvántartásból egy adott rendszámra nézve a gépjármű tulajdonosainak felsorolása, neve, lakcíme mely időpontra vonatkoztatva adható át a parkolási társaságok számára.

A jogállamiság egyik kritériuma – amit a jogalkotásról szóló 1987. évi XI. törvény 12. § (2) bekezdése is tartalmaz –, hogy a jogszabály a kihirdetését megelőző időre nem állapíthat meg kötelezettséget, és nem nyilváníthat valamely magatartást jogellenessé. Az alkotmánybírósági gyakorlat e tilalmat értelemszerűen kiterjeszti a jogot elvonó, jogot korlátozó szabályozásra is. Következtes az Alkotmánybíróság gyakorlata abban, hogy valamely jogszabály nem csupán akkor minősülhet az említett tilalomba ütközőnek, ha a jogszabályt a jogalkotó visszamenőlegesen léptette hatályba, hanem akkor is, ha a hatálybaléptetés nem visszamenőlegesen történt ugyan, de a jogszabály rendelkezéseit – erre irányuló kifejezett rendelkezés szerint – a jogszabály hatálybalépése előtt létrejött jogviszonyokra is alkalmazni kell. [57/1994. (XI. 17.) AB határozat]

A beadványok azt az absztrakt jogértelmezési kérdést vetik fel, hogy az a jogszabály-értelmezés, amely olyan „utólagos adatkezelést” (adattovábbítást) enged meg, amely valamely, a jogszabály kihirdetése előtt létrejött jogviszonyhoz kapcsolódik, azon alapul, ellentétes-e a visszaható hatályú szabályozás tilalmával, vagy sem.

A Kknyt. vizsgált rendelkezéseivel kapcsolatos jogértelmezési kérdés megválaszolásánál döntő jelentőségű annak megválaszolása, hogy az adattovábbítás a nemfizetés szankciója-e, vagy a nemfizetés miatti követelés érvényesítésének az új eszköze. A politikusok ügynökmúltját vizsgáló országgyűlési bizottság felállításáról szóló országgyűlési határozattal kapcsolatos, 2002-ben kiadott ajánlásomban az ügynökmúlt nyilvánosságra hozatalát többek között azért tartottam jogellenesnek, mert a nyilvánosságra hozatal szankciós jelleget hordozott. A parkolási szolgáltatást nyújtó társaságok ügyében ezzel szemben az adattovábbítás nem a nemfizetés szankciója, hanem a követelés érvényesítésének eszköze.

Az üzemeltető mint adós és a parkolási szolgáltatást nyújtó társaság közötti jogviszony a módosítással nem változik meg. A törvény módosítása a nyilvántartó és a parkolási társaság közötti adattovábbításhoz szolgáltat jogalapot. Ez az adattovábbítás az igény érvényesítését teszi lehetővé, így az eljárásjogi természetű.

A díjfizetés nélkül parkoló autósnek tudnia kellett, hogy a parkolásért díjat, és meghatározott esetekben pótdíjat kell fizetnie, az pedig, hogy a behajtás nehézségeiről (a gépjármű-nyilvántartásból való adatkérés lehetetlenségéről) tudomása volt-e, ebben a tekintetben irreleváns. Az anyagi jogi kötelezettsége ettől függetlenül fennáll, egy későbbi jogérvényesítési eszközzel pedig ki lehet kényszeríteni ezt a kötelezettséget. Irreleváns tehát, hogy a parkolásra 2003. április 19. előtt vagy után került-e sor.

A parkolás pontos ideje azonban az adattovábbítás tekintetében mégis relevanciával bír, az ugyanis a követelés keletkezésének az ideje, azon követelésé, amely érvényesítésére a nyilvántartásból kérhetők az adatok. A fizetés nélküli parkolásnak az idejét tehát meg kell jelölni a kérelemben, mert a parkolási társaság követelése csak azzal szemben állhat fenn, aki az adott időpontban az autó tulajdonosa volt. Nem szolgáltatható tehát a nyilvántartásból az autó tulajdonosainak a „felsorolása”. A parkolási társaság egy meghatározott időpontra nézve kérhet adatot, amely időpontnak a parkolás idejével kell egybeesnie. Ez az – egyébként ésszerű – követelmény következik a személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvénynek (a továbbiakban: Avtv.) a célhoz kötöttségre [csak olyan adat kezelhető, amely az adatkezelés céljának eléréséhez elengedhetetlen – 5. § (2) bekezdés] és adatminőségre [a kezelt adatoknak pontosaknak, teljeseeknek és időszerűeknek kell lenniük – 7. § (1) bekezdés b) pont] vonatkozó szabályaiból is. Amennyiben a jelenlegi online lekérdezés rendszere nem teszi lehetővé azt, hogy a parkolási szolgáltatást nyújtó társaság csak egy-egy meghatározott időpontra nézve kérdezhessen le adatot, akkor más módon kell azt megoldani.

Értelmezési kérdést vethet fel az adatkérés alapjául szolgáló követelés elévülésének kérdése is, az, hogy kérhető, illetőleg szolgáltatható-e személyes adat a nyilvántartásból, ha a díj- és pótdíj-követelés már elévült. Álláspontom szerint a nyilvántartó nem vizsgálhatja az adatkérés alapjául szolgáló követelés elévülését, erre sem jogi lehetősége, sem eszköze nincs. A követelés az elévülési idő elteltétől függetlenül egyébként is fennáll, azzal, hogy azt bírósági úton érvényesíteni nem lehet, de azt még a bíróság is csak akkor, veheti figyelembe, ha az elévülésre az arra jogosult hivatkozik. [Ptk. 204. § (3) bekezdés és 325. § (1) bekezdés] Nincs akadálya tehát annak, hogy a parkolási társaságok elévülési időn túl keletkezett tartozások behajtása érdekében kérjenek adatot a nyilvántartótól.

IV.

A parkolási szolgáltatást nyújtó társaságok kezelésében lehetnek olyan adatok, amelyeket különböző (fentebb vázolt, vagy más) módszerekkel jogellenesen szereztek meg. Az adatkérési jogosultság 2003. április 19. napjával történő megnyílása nem jelenti azt, hogy a törvény jogszerűvé tenné a korábban jogellenesen megszerzett adatok kezelését. Azokat tehát

törölni kell, és a behajtatlan követelések érvényesítésére az üzemeltartók adatait az új szabályok szerint kell kérni a nyilvántartásból.

A parkolási szolgáltatást nyújtó társaságok kezelésében lévő, a behajtás céljára megszerzett adatokból egy olyan nyilvántartás jöhet létre, amelyet a parkolási társaság a későbbi fizetés nélküli parkolások miatti igényei érvényesítésére használ fel. A társaságok azonban ilyen nyilvántartást nem hozhatnak létre, az Avtv. már hivatkozott adatminőségi szabálya, miszerint a kezelt személyes adatoknak pontosnak, teljesnek, és időszerűnek kell lennie, ezt sem teszi lehetővé, mivel ők a tulajdonosváltásról nem értesülnek. A parkolási társaságoknak a díj és a pótdíj behajtása, vagyis az adatkezelés céljának megvalósulása után a személyes adatokat törölniük kell. [Avtv. 5. § (2) bekezdés, 14. (1) bekezdés c) pont] A nyilvántartásból igényelt adatot a Kknyt. szerint is csak a kérelemben megjelölt célra szabad felhasználni, tehát azon követelés behajtására, aminek idejét a kérelemben megjelölték. [Kknyt. 31. §] Nyomatékosan felhívom tehát a parkolási társaságok figyelmét az adatok törlésének kötelezettségre, amelynek végrehajtását a jövőben ellenőrizni fogom.

Budapest, 2003. október 8.

Dr. Péterfalvi Attila